

Om at redigere – og om at skrive – lokalhistorie

LOKALHISTORISKE ÅRBØKER. *Redaksjon, Typografi, Økonomi. Utgitt av Norsk Lokalhistorisk Institutt i samarbeid med Norsk Kulturråd, Oslo 1972, 87 s. Gratis ved henvendelse til NLI, Sommerrogt. 17. Oslo 2.*

Dette er en gevaldig nyttig bog for årbogsredaktører og redaktionsudvalg, men også enhver forfatter vil kunne have gavn af den. Den er kontant og jordnær i sine praktiske anvisninger.

I 1971 afholdt Norsk Lokalhistorisk Institutt et seminar for redaktører af lokalhistoriske tidsskrifter. En lang række fælles problemer blev taget op til behandling gennem foredrag og drøftelser, og det er materialet herfra, der nu lægges frem for en bredere kreds.

Instituttstyrer Rolf Fladby rejser et vigtigt, men ofte overset spørgsmål ved at hævde, at man bør skelne mellem den principielle målsætning for arbejdet med årbøgerne og så de praktiske opgaver. Det lyder som en selvfølge at det første bør være overordnet de sidste. Alligevel kan man vel i Danmark som i Norge finde årbøger der bærer præg af at tilfældighederne har bestemt stofvalget i en sådan grad, at man kan tvivle på at der er nogen fast gennemtænkt målsætning. I den forbindelse foreslår Rolf Fladby at årbogen bliver et redskab i arbejdet med at indsamle og registrere historiske minder og kilder. Fremlægning af en del af dette stof i årbogen kan være svært nyttigt. Foruden studier over lokale emner er det også godt om årbogen har artikler af mere generel historisk karakter, som kan være til direkte hjælp for lokalhistorikerne. Årbogen er et af de bedste midler vi har til at skabe kontakt med et bredt publikum. For at årbogen kan nå frem til så mange som muligt går Fladby stærkt ind for at man lægger vægt på navnlig den nyeste tids historie. Lokalhistorien skal ikke slutte ved 1914 eller 1940. »Det er skjedd en økonomisk, en sosial og kanskje en kulturell revolusjon i bygdesamfunnet etter den tid«.

Årbogsredaktørens hverdag – samarbejde med forfatter, vurdering og behandling af manuskript – behandles af vitenskapelig konsulent Hans Try. En af overskrifterne lyder: Hvordan får man folk til at skrive? og der bliver givet gode råd om det samarbejde der går forud for afleveringen af manuskriptet. Try behandler også det undertiden pinlige problem om afleveringsfrister. På dette om-

råde har enhver redaktør sikkert sit fond af ejendommelige erfaringer. Perlen i min »samling« stammer fra en lærd herre, der afleverede et manuskript med ca. 1 års forsinkelse og følgende begrundelse: Jeg stødte sammen med en bil på Oddervej i torsdags – heldigvis skete der ikke noget!

Et andet vanskeligt spørgsmål er redaktionens krav til artiklernes opbygning og indhold. Her stiller Try sig på læserens side og siger, at *han* efter læsningen skal sidde med en følelse af at noget er færdigt og afsluttet. »Altfor mange artikler har overskrifter som: »Spreidde drag frå...« « Kildeuddragene må ikke dominere teksten, og noter og henvisninger af en eller anden art er en nødvendighed. En god artikel skal helst være både underholdende og enkel at forstå. Her synder ikke blot videnskabsmanden med sit specielle fagsprog, men også amatører. Hans artikler kan være vanskeligt tilgængelige på grund af lange kildecitater og kedsommelige opremsninger af enkeltheder.

Leksikonredaktør Harald Winge giver praktiske anvisninger på at udarbejde registre og på de forskellige systemer til at udforme og anbringe noter.

De følgende to afsnit af arkitekt Arne Berg og bogtrykker Arnstein Kirste behandler de tekniske sider af redaktørens arbejde. Det er spørgsmål som valg af skrift, lay-out, klicheer, ombrydning, korrekturlæsning, forskellige trykmetoder, og de krav man må stille for at et manuskript kan siges at være tryklart. Der er grund til at understrege hvor væsentligt det sidste punkt er. Et rodet manuskript der er inkonsekvent med hensyn til retskrivning, indrykning, understregning o. s. v. koster tid hos redaktøren og penge hos trykkeriet. Og kunne man så få forfatterne bort fra at rette korrektur *mod* manuskriptet. Det koster mere at flytte et komma end at sætte en hel linje fra ny af!

Bogens sidste afsnit – bortset fra litteraturliste og ordliste over typografiske fagudtryk – er museumsdirektør Lauritz Opstads: Budsjett, kalkyle, finansiering, reklame, distribusjon. Her er opmarcheret alle de problemer en redaktion i praxis tager stilling til, enten den ved det eller ej. Der er givetvis penge at spare for de redaktioner der gennemtænker problemerne. To af Opstads råd kunne måske give anledning til overvejelse. Kommunale tilskud kan for eksempel gives i form af at kommunen overtager en del af oplaget til uddeling blandt kommunestyrets medlemmer, diverse udvalg samt til skolerne. Og man kan alliere sig med den lokale journalistsammenslutning således at den får en vis procent af indtægten ved årbogssalget. Hvor man har forsøgt det i Norge, har det givet en fantastisk pressedækning af foretagendet.

Til sidst skal fremhæves bogens indledende afsnit af professor Edvard Bull: Lokalhistorien i norsk kulturliv. Det er interessant at læse om det norske kulturråds fordeling af statsmidler – de 10 understøttede tidsskrifter fik tilsammen 37.500 kr. – og det lyder i danske øren næsten utroligt, at de norske kommuner tilsammen bruger mindst et par millioner om året til at udarbejde og trykke by- og sognehistorier.

Baggrunden for denne støtte er en klar fornemmelse for lokalhistoriens betydning i norsk kulturliv. Edvard Bull understreger og begrundet at lokalhisto-

rien netop i vor tid har en speciel betydning. Moderne mennesker kæmper med fremmedgørelsens problemer. Det afføder en bevidst interesse for at organisere småmiljøerne på arbejdsplads og bopæl, så de skaber større menneskelighed. »Radikal ungdom er ikke bare opptatt av Che Guevara og kulturrevolusjonen i Kina, men også av barnehager og lekeplasser«. Det er derfor vigtigt for lokalhistoriens fremtid at fagets dyrkere har et *fagligt* forhold til problemer som for eksempel arbejdsdeling og samarbejde på den enkelte gård, magtfordelingen i landbosamfundets hverdag og forholdet mellem generationerne.

Det hævdes med en slående (og rigtig) formulering, at lokalhistorie i virkeligheden er en international videnskab, medens »rigshistorien« er langt mere provinsiel. »Det er meget vanskelig å få utlendinger til å interessere sig for forhandlingene på Eidsvoll i 1814 eller for statsminister Konows avgang i 1912. Men en undersøkelse av hvordan dugnadsinstitusjonen fungerte i en norsk grend, vil ha umiddelbar interesse for eksempel i Øst-Afrika. Også der har de mange steder en tilsvarende institusjon«.

Helt afgørende er imidlertid at der bliver stillet kvalitetskrav til de lokalhistoriske publikationer. Edvard Bull siger, at med kvalitet menes ikke uden videre det samme som videnskabelig kvalitet. Niveauet skal selvfølgelig være fagligt forsvarligt, men Norsk Kulturfond arbejder også for at flest muligt skal få del i kulturgoderne. Og hertil hører at goderne må præsenteres i en form så de er tilgængelige for »folk flest«. Et andet formål er at støtte arbejde som er med til at skabe et rigere kulturmiljø på land og i by. Aarbøger som kan skaffe stof fra mange – og mange forskellige slags – mennesker rangerer derfor højere end dem, der år efter år fyldes med bidrag fra de samme 2–3 forfattere. Til den gode årbogs kvaliteter hører også at den virkelig når frem til et publikum af rimelig størrelse. Ellers bidrager den jo ikke i praxis til at kulturmiljøet bliver rigere.

Det ville måske være en god idé om danske årbogsredaktioner anskaffede dette værk og gjorde det til udgangspunkt for en god lang samtale om deres egen årbogs målsætning, indhold og form.

Knud Prange

Nutidshistorie

JON SUNDBO: LOKALSAMFUNDET I DEFENSIVEN? *En analyse af sociale forandringer i Magleby. Lokalhistorisk Afdelings skriftserie nr. 2. København 1972. 189 sider + bilag. Ill. Særpris 33,35 kr.*

Nærværende publikation er blevet til på grundlag af en besvarelse af Københavns universitets prisopgave i sociologi og blev belønnet med universitetets guldmedalje. Historien her bagved er i øvrigt at læse i Festskrift for Køben-